

Jyväskylän kaupunginvaltuusto 27.3.2017

asia 24 Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali – ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseen liittyvästä valinnanvapauslaista

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut ja muut läsnäolijat

Hallituksen esityksessä ei ole kyse ihmisten valinnanvapaudesta vaan yhtiöiden vapaudesta tehdä voittoa verovaroin ja ihmisten perusoikeuksien kustannuksella. **SKP:n ryhmän mielestä Jyväskylän kaupungin tulisi esittää koko valinnanvapauslain hylkäämistä.**

On todella huonoa lainvalmistelua hallitukselta lähettää keskeneräinen lakiluonnos lausunnolle. Rehellisesti hallitus kyllä kertoo, että muutoksia tullaan tekemään, mutta millaisia - sitä saamme vain arvailla. Muutosten jälkeen tuskin uutta lausuntokierrosta tulee. On toisten työn aliarvostamista teettää työtä pyytämällä lausumaan keskeneräisestä asiasta. Hallituksen insinöörimäinen työtapa näkyy siinä, että edetään itsepäisesti, vaikka lukuisat asiantuntijat varoittavat valitun linjan seurauksista. Viisautta olisi myös, että vaikuttavuusarvioinnit olisi tehty ensin ja vasta sitten lähdetty viemään lakiluonnosta eteenpäin. Kiireellä hutiloiden ei saada aikaan kuin sutta ja sekunda. Kun toimeentulotuen kela-siirto sai huonosti valmisteltuna aikaan kaaoksen kelassa, kunnissa ja vallankin ihmisten elämässä, niin mitä tuleekaan sote saamaan aikaan, jos valmistelu on tätä laatua.

No, joka tapauksessa kuntia pyydetään ottamaan kantaa lakiluonnokseen. Ja vaikka asioista viime kädessä päättääkin eduskunta, niin kyllä Jyväskylänkin lausunnolla on merkitystä muiden suurten kaupunkien lausuntojen joukossa. Asian merkitystä ei pidä itse vähätellä.

Yhdenvertaisuuden, sujuvuuden ja perustason palvelujen parantamisen sijasta esitys korostaa palvelujen markkinoistamista. Ihmisten terveys ja hyvinvointi on alistettu yritysten ja pääomasijoittajien voitontavoittelulle. Palvelujen nopea vieminen markkinoille vaarantaa julkisen palveluvelvoitteen toteutumisen, koska yritystoimintaan liittyy riskejä. Markkinat tuottavat myös rakenteellisia vinoutumia: ennalta ehkäisyyn ei ole kaupallista intressiä. Esitys suosii niitä, joilla on paremmat tulot ja vähemmän palvelujen tarvetta. Se keskittää palveluja sinne, missä on enemmän maksukykyä.

Esitetty valinnanvapausmalli pirstoo palveluketjuja ja vaikeuttaa yhdenvertaisten palvelujen järjestämistä. Monilla ihmisillä ei ole mahdollisuuksia arvioida riittävällä tavalla palvelutarpeita. Etenkin niiden, joiden toimintakyky on terveydellisistä tai sosiaalisista syistä alentunut, on vaikea käyttää valinnanvapautta. Heikoimmassa asemassa olevilla on heikommat mahdollisuudet saada tarvitsemiaan palveluja.

Esitys on sosiaalipalvelujen näkökulmasta vakavasti puutteellinen, mikä on leimallista koko sote-uudistukselle. Etenkin monialaisia palveluja tarvitseva kansalainen joutuu sellaiseen palveluviidakoon, että oma henkilökohtainen palveluohjaus on välttämätöntä. Se ei ole kevyttä neuvontaa, jota voi antaa kuka tahansa. Kyse on sosiaalihuollon palvelukokonaisuudesta, ja se tulee olla sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tekemää, jotta myös sitä osaa palvelukokonaisuudesta voidaan valvoa.

Avoimuus ja kansanvaltaisuus ovat kaukana hallituksen valinnanvapausmallista. Kunnat eivät saa enää järjestää palveluja, eivät edes perustaa yhtiöitä tuottamaan niitä. Myöskään maakuntaan valittava valtuusto ei saa perustaa yhtiöitä. Maakunnan liikelaitoskaan ei saa tuottaa terveyskeskuspalveluja eikä toimia asiakassetelien tai henkilökohtaisten budjettien markkinoilla. Liikelaitoksen ja yhtiöiden johtoon ei saa valita maakuntavaltuuston eikä kuntien edustajia. Eikä maakunnalla ole edes itsenäistä taloutta ja pääomia, joilla kilpailla yksityisten suuryhtiöiden kanssa. Henkilöstö joutuu kilpailutusten oravanpyörään.

Maakunta palvelujen järjestämistä vastuullisena ei tosiasiallisesti pysty ohjaamaan tai käyttämään päätösvaltaa ostopalveluja tuottavan yrityksen toiminnasta. On täsmennettävä yritysten vastuita tilanteissa, joissa yritys toteaa toiminnan kannattamattomaksi.

Kaupungin lausunnossa viitataan aivan oikein liian tiukkaan aikatauluun, jonka johdosta maakunnan yhtiöt eivät ole tasavertaisessa asemassa, koska ne voivat aloittaa toimintansa yhtiöittämisen vasta valinnanvapauden jo alkaessa tammikuussa 2019.

Sote-uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta hallituksen tulisi edetä vahvistamalla perustason palveluja lisäämällä resursseja hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi palvelujen saatavuudessa. Lähellä järjestettävät palvelut pitää myös päättää lähellä ja säilyttää kuntien omana toimintana. Näin niiden yhteys kunnan muihin tehtäviin säilyy ja tuo synergiaetuja. Julkisen vallan vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa on jakamaton, koska vastuu kansalaisten palvelujen saamisesta tulee olemaan maakunnilla.

Mm. näistä syistä esitän, että kaupunki esittää lausunnossaan, että esitys laiksi valinnanvapaudesta hylätään.

Kukaan ei kannattanut esitystäni, joten se raukesi. Jätin eriävän mielipiteen.